

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Vera sententia duplici conclusione statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

hoc enim videtur sequi, Christum qui in die precedenti comederat Agnum, anticipasse diem statutum in lege. Ut hæc melius percipiantur, & vera stabiliatur sententia, duo breviter hic præmittenda sunt, quæ Scripturæ Interpretes fuscè expendunt.

99. In primis sciendum est, Judæos menses computare solitos fuisse, secundum lunas, ita ut primum diem mensis cuiuslibet, à prima luna seu Neomenia notarent, anni verò initium lumerent à prima luna post veris æquinocetium; ita ut ab ea inciperet primus mensis dictus Hebraicè *Abib*, Caldaicè *Nisan*, Martio nostro correspondens, de quo dicitur Exodi 12. *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni*, quia nimirum tali mente Deus à Pharaonis tyrannide eos eduxerat. Dierum verò tres differentias agnoscebant, scilicet legalium, naturalium, & artificialium. Dies legales accipiebantur à vespere unius diei, ad vespeream subsequenteris, juxta illud Levitici 23. *A vespere usque ad vespeream, celebrabitis sabbata vestra*. Ubi per sabbata intelligenda sunt quælibet festa maxime solemniora; nam eodem loco festum expiationis celeberrimum, vocatur *sabbatum requiescentis*. Vnde D. Thomas in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 2. quæstion. 3. ad 3. sic ait: *Quamvis ante Christi resurrectionem, à mane in mane computaretur: tamen hoc erat speciale in solemnitatibus legis, quod computabatur dies à vespere ad vespeream*; eo modo quo in Ecclesia modò festa incipiunt, quoad officium, à prima vespere, usque ad secundam. Dies naturales accipiebantur apud Hebræos, sicut apud nos, à media nocte, in medium noctis sequentis vel ut aliquibus placet, & insinuat D. Thomas loco citato, ab ortu Solis, in ortum subsequentem. Dies verò artificiales condistinguebantur etiam sicut modò contra noctem, ita ut comprehenderent tantum illud spatium, in quo lux Solis apparebat.

100. Sciendum est præterea, inter festa Judæorum, duo maxime apud eos solemniora fuisse, nempe festum Paschæ, sive transitus, & festum Azymorum: ex quibus primum erat institutum in memoriam beneficii, quo Angelus vastator, transiens per Ægyptum, primogenitosque Ægypti interimens, Hebræos salvos & intactos reliquerat: secundum verò in recordationem alterius beneficii, priori succedentis, quo eadem nocte post interemptos primogenitos Ægyptiorum, Hebræi ex Ægypto festinanter egressi sunt, Ægyptiis urgentibus, ita ut cum non possent fermentare panes, præproperè azymos coxerint, ut Exodi 12. narratur. Inter has autem duas festivitates, hæc est notanda differentia, quod Pascha unà tantum die, eaque integrâ, scilicet 14. luna primi mensis, sub vespeream celebrabatur, ut patet Exodi 12. Levitici 13. Deuteronomio 16. subindeque ejus solemnitas non incipiebat in vigilia præcedenti, sive in vespere lunæ 13. nec cum vigilia sabbati quietis concurrebat: At verò celebritas Azymorum complectebatur septem dies legales completos, quorum primus & septimus festivi erant, & solemnissimi, propter quod solemnitas primæ diei azymorum, quæ erat luna 15. incipiebat à vespere lunæ 14. & sic Pascha sive Pascha conjungebatur cum festo Azymorum; ita ut à cœna paschalis agni, comedendi cum azymis, usque ad vigesimum primum diem ejusdem mensis inclusivè, panis fermentatus intra domos Judæorum non extaret. Ita apertè ex Scriptura colligitur, nam Exodi 12. sic habetur: *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni. Decima die men-*

A. *sis, tollat unusquisque agnum per familiam & domum suam, & servabit eum usque ad quartam decimam diem mensis hujus, immolabitque eum universa multitudo Israel, ad vespeream; & edent carnes nocte illa, azymos panes, & comeditis sformantur: habetis autem hunc diem in monumentum, & celebrabitis eum solemnem Domino: septem diebus azymis comedetis, in die primo non erit fermentatum in domibus vestris; dies prima erit sancta, & solummodo dies septima, eadem festivitate venerabitis. Hijs diebus*

B. Græci, ut diximus, ut scum ritum & doctrinam de confectione Eucharistiæ in pane fermentato, asserunt Christum Domum carni agni Paschalis, in qua hoc sacramentum instituit, non celebrasse prima die azymorum, sive luna 15. sed ipsam prævenisse, ita ut suum Pascha celebraverit luna 14. Martii, mortuus verò fuerit luna 15. in qua Judæi post vespeream suam Pascha immolabant, & incipiebant uti azymis. Latini contra ut ritum suum de confectione in azymo decedant, affirmant Christum cœnam agni Paschalis, qua instituit sacramentum Eucharistiæ celebrasse die seu luna 14. mensis primi, ad vespeream, in qua incipiebat solemnitas primæ diei azymorum, indeque Christum in azymo, non verò infirmato confectione.

S. II.

Vera sententia duplici consensione statuitur.

Dico primò, Christum cœnam agni Paschalis, die seu luna 14. mensis primi, ad vespeream celebrasse, subindeque eadem die sacramentum Eucharistiæ instituisse. Ita communiter Patres & Doctores Latini, imò & D. Chrysostomus, summatim Græcos auctoritatis, homil. 85. in Mattheum.

Probatum primo conclusio evidentibus scripturæ sacre testimoniis, nam Matth. 26. dicitur: *Prima autem die azymorum, accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Et postea dicitur Christum vespere facto cum discipulis cubuisse, & cœnasse; quod idem asseritur Marc. 14. & Lucæ 22. Sed prima dies azymorum, non est decima tertia mensis primi, quia tota die 13. comendebatur panis fermentatus, sed decima quarta, in cuius vespere incipiebant comedere azymos, & non habebat comedere fermentatum, aut illud in domibus habere, ut patet Exodi 12. verbis supra relatis. Ergo Christus non celebravit die decima tertia, sed decima quarta primi mensis, cœnam in qua comendit Pascha, id est Agnum paschalem, & sacramentum Eucharistiæ instituit.*

Nec rectè Euthimius primum diem azymorum explicat, ipsum pridie azymorum: Tum quia addit diem festum azymorum: Et autem dies festus, solus primus & septimus dies azymorum, ut concluditur verbis Exodi supra adductis. Tum etiam, quia incredibile non est, Christum qui in omnibus divinarum legis observantissimus, & qui ut ipse dicebat Matthæi 5. *non venit legem solvere, sed implere*, prævaricatum fuisse legem, anticipando diem pro hac celebritate institutum. Et certe, si hoc fecisset, justè potuissent Iudei hoc illi obprobere, nec tantum laborassent in querendis talibus.

Ad hoc respondet iterum Euthymius, fuisse licitum prævenire Pascha, quamvis non liceret ultra diem constitutum à lege differre.

Sed contra primò, quia inde maxima confusio in hujus festi celebratione accidisset, si fuisset cuiuslibet celebrare suam Pascha, quacunque die lunam decimam quartam antecedente.

Contra secundò: Hoc fingit Euthymius, nam Scriptura nullibi, ne apparenter quidem, id insinuat, sed potius contrarium docet aperte; Numeri, enim cap. 9. lex permittit quidem in favorem immundorum, ac peregrinorum, ut propter immundiciam, vel peregrinationem longinquam, extra terram Chanaan, Pascha suum in secundum mentem differant: imperat tamen ut illud celebrent ipsa luna decima quartà, sub vespere.

Probatur secundò conclusio, & magis adhuc impugnatur Græcorum sententia. Non est assignabilis causa sufficiens, ob quam Christus legaliter cœnaverit, pridie quam lex juberet: Quare enim, quoniam fuerit causa illa?

Respondent Græci, quia sciebat se in crastino morte præventum, non posse agnum comedere. Verum hæc causa nulla est, Christus enim non debebat servare legem, nisi quandiu viveret, subindeque non erat cui illud mandatum, quod mortem erat subsequiturum, antea impletur: sed satis erat ut ad complendam veritatem figuræ Agni typici, immolaretur in cruce.

Dico secundò, per vespeream diei seu lune decimæ quartæ, in qua lex præcipiebat immolari Agnum Paschalem, non debet intelligi ea quæ præcedebat diem seu lunam decimam quartam, sed quæ sequebatur, & quæ erat secunda vespere diei decimæ quartæ, & prima diei decimæ quintæ; proinde Christum eâ vespere Pascha cum Discipulis celebrasse, & sacramentum Eucharistiæ instituisse. Ita communiter docent Theologi, & Scripturæ Interpretes, contra Stellam, Oleastrum, & Laynum, supra relatos.

Probatur breviter: Lex ferebat manducandum esse Agnum, eâ vespere quâ incipiebat prohibitio uti fermentati; nam eius agni, & prohibitio fermentati, seu dies azymi, simul incipiebant: Sed hæc prohibitio non incipiebat in prima vespere lune decimæ quartæ, sed potius in secunda. Ergo &c. Major pater ex supra dictis, Minor probatur. Prohibitio fermentati non incipiebat nisi primâ die azymorum; Sed prima dies azymorum, erat tantum luna decima quinta, & inchoabat in secundis vespere lune decimæ quartæ: Ergo prohibitio fermentati non inchoabat in prima vespere lune decimæ quartæ, sed in secunda. Major constat, quia usus fermentati non erat prohibitus, nisi in diebus azymorum: Ergo antequam primam diem azymorum, non incipiebat prohibitio fermentati. Minor verò ex eo suadet, quod si prima dies azymorum fuisset luna decima quarta, & incepisset luna decima tertiâ in fine, cum aliunde ultima dies azymorum esset luna vigesima prima, jam fuissent octo dies integri azymorum, cum tamen Scriptura Exodi 12. expresse asserat esse tantum septem.

Respondent Adversarii, luna decima tertia in fine, non fuisse prohibitum fermentatum, nisi quantum ad cœnam legalem, in qua comedebatur agnus, non verò in aliis cœnis, & quantum ad alios cibos; & primam diem azymorum simpliciter, non fuisse lunam decimam quartam, sed decimam quintam; & in hoc sensu verum

Tem. V.

esse, quod essent tantum septem dies azymorum. Addunt tamen, posse admitti octo dies azymorum secundum quid, quia luna decima quarta potest dici prima dies azymorum secundum quid, ex eo quod quantum ad cœnam legalem, non licebat uti fermentato in prima ejus vespere.

Verum si hæc responsio & doctrina vera esset, nullum haberemus fundamentum ad colligendum contra Græcos, Christum consecrasse in azymo: Sed hoc est contra omnes Doctores Latinos, etiam illos contra quos disputamus: Ergo &c. Sequela Majoris probatur; Latini nullum aliud habent fundamentum ad id colligendum, nisi quia non licebat uti fermentato, eo tempore quo Christus consecravit: Sed juxta solutionem datam, hoc fundamentum esset nullum: Ergo &c. Minor probatur, quia juxta illam luna decima quarta, ante secundam vespeream, non erat prohibitum fermentatum, nisi quantum ad cœnam legalem, quæ juxta Adversarios, perficiebatur in prima vespere lune decimæ quartæ: Sed Christus non instituit Eucharistiam in cœna legali, sed in communi & usuali, ut docet Tridentinum sess. 22. cap. 1. dicens quod Christus *vetere Pascha completo, novum instituit*, & Augustinus Epist. 108. ubi ait Christus prius comedit se Agnum Paschalem, & deinde Eucharistiam instituisse. Id etiam inquit S. Thomas in hymno quod edidit, verbis istis: *Post Agnum typicum, explevis epulis, corpus Dominicum dedit Discipulis*: Ergo si consecravit luna decima tertia in fine, potuit uti fermentato in institutione Eucharistiæ.

§. III.

Præcipua Græcorum fundamenta solvuntur.

Præcipua Græcorum fundamenta sumuntur ex variis Scripturæ locis, quibus insinuari videtur, Christum Pascha celebrasse cum Discipulis suis, antequam Judæi illud celebrarent, subindeque prævenisse diem à lege statutam, quæ erat decima quarta primi mensis.

In primis enim Ioan. 13. omnia illa quæ Christus gessit in cœna, facta dicuntur *ante diem festum Pascha*.

Secundò, Idem Evangelista cap. 18. ait quod in die passionis Domini, Judæi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha, id est Agnum Paschalem: Ergo illa die à Judæis manducabatur, subindeque Christus Pascha celebravit, pridie quam à Judæis celebraretur.

Tertiò, Capite 19. Christus dicitur mortuus in Parasceve Paschæ: Sed parasceve est totum tempus præcedens, in quo ea quæ ad Paschæ celebrationem necessaria erant parabantur: Ergo Christus mortuus est, antequam Judæi Pascha celebrassent, subindeque in celebratione Paschæ, & manducatione Agni Paschalis, diem à lege statutam anticipavit, & per consequens non die seu luna decima quarta, sed decima tertia, illud celebravit.

Denique, Christus non est passus die primâ Azymorum, quæ erat decima quinta mensis primi: Ergo decima quartâ, & per consequens die decimâ tertiâ, Pascha celebravit, & sacramentum Eucharistiæ instituit. Utraque consequentia patet, Antecedens probatur. Tum quia, cum in die solemni Azymorum nefas esset Judæis litigare, accusare, & jus dicere, Christum eâ die non puerunt ad mortem. Tum etiam, quia in die festo

Ec

nihil